

## AZ IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK PROBLÉMÁI A MAGYARORSZÁGI MŰSZAKI- ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI KÖNYVTÁROSKÉPZÉS TERÉN

Bártfai Imréné

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

### ELŐSZÓ

Az idegen nyelv oktatásának különösen az "elszigetelt" nyelvet beszélő államokban van fokozott jelentősége. Olyan országokban, mint hazánk is, ahol az anyanyelv nem hasonlít egyetlen világnyelvhez sem, napirenden lévő probléma idegen nyelvek minél gyorsabb és hatékonyabb elsajátításának megoldása.

Ha a technika előrehaladása szemszögéből nézzük a kérdést, megállapíthatjuk, hogy a nyelvismeret is "termelőeszköz", melynek birtokában részesévé válhatunk a műszaki-gazdasági fejlesztés terén napjainkban folyó világversenynek. E versenyben élenjáró kutatók és a gazdaságosabb termelést megvalósító műszaki szakemberek hasznos munkatársa a jólképzett könyvtáros. A tudománynak és termelésnek sokoldalu kapcsolata folytán a szakkönyvtáros differenciált tevékenysége - a szerzeményezés, feldolgozás és megőrzés alapvető követelményein kívül - egyre inkább eltolódik a tájékoztató munka felé. Korunk szükségszerű jelensége ez, mert a szakember számára lehetetlen minden új közleménynek az áttanulmányozása, mely munkája szempontjából fontos ismereteket tartalmazhat. A könyvtáros feladata tehát, hogy pontosan ismerje a könyvtár állományát, tájékozdjék a szakterületén megjelent irodalomról és minden még ezen felül hozzáférhető információról, mely a tervfeladatok teljesítését előbbre viheti.

A szakirodalmi áradatban való eligazodás azonban a könyvtáros részéről megfelelő nyelvtudást igényel, melynek biztosítása, illetve a színvonal emelése fontos célkitűzése a magyar könyvtárügynek. E célkitűzés operatív megoldása a könyvtárosképző szaktanfolyamok feladata, és ezen belül súlyponti kérdést jelent a különböző szakterületek által igényelt speciális nyelvi képzés meghonosításának problémája.

### 1. A KÖNYVTÁROSKÉPZŐ SZAKTANFOLYAM NYELVOKTATÁSI MÓDSZERE

Ismeretes, hogy a hazai főfoglalkozású műszaki és természettudományi könyvtárosokat az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ /OMKDK/ képzzi. Az OMKDK két és féleves könyvtárosképző

szaktanfolyam tantervében - többek között - idegen nyelvoktatás is szerepel. Korábban - 1959-66. között - a hallgatók egyénileg fejlesztették nyelvtudásukat, és a félévek befejezésekor vizagáltak. Az időközben végrehajtott tantervi módosítás értelmében a szaktanfolyam nagyobb súlyt helyez a nyelvtudás színvonalára, és az 1966. őszén indított tanfolyamok esti tagozatain rendszeresítette az idegen nyelv oktatását is.

Mint várható volt, a nyelvoktatás bevezetésével sok nehézség merült fel. Az 1966-67-es tanév esti tagozataira felvett 60 hallgató tanítása csak két csoportban volt megoldható, és ezeken belül 2-2 csoportot alkotnak az angol, orosz, német és francia nyelvet tanuló hallgatók 18, 12, 19 és 4 fővel. A nyelvtanulás alól felmentést nyert 7 fő, miután megfelelő nyelvvizsga bizonyítvánnyal rendelkeznek.\*

Az első nehézséget a könyvtáros-hallgatók nyelvtudásának egyes szintje okozta. A differenciált szint részben nyelvérzéki adottságokra vezethető vissza, részben a középiskolában tanúsított szorgalom, illetve tanulmányi előmenetelből következnek, de kihatással lehetnek más előképzettségi tényezők is, melyeknek nyomait különösen a német nyelv terén tapasztalhattuk. Művelődéspolitikánk vívmányaként az orosz nyelvoktatás útjébe az elmúlt 20 év viszonylatában a legerőteljesebb hazánkban, de a lakosság körében kétségtelenül még mindig a német a legáltalánosabban elterjedt idegen nyelv. Így sok hallgató már gyermekkorban kezdte meg a német nyelv elsajátítását. Természetes, hogy előképzettség tekintetében ez a réteg előnyösebb helyzetben van azokkal szemben, akiknek erre nem volt lehetőségük.

A nyelvtudás mértéke terén tapasztalt hiányosságok okait vizsgálva: befolyással lehetnek továbbá az iskolai nyelvtanítás módszertani problémái is. A hatékonyság kívánivalót hagy hátra különösen az orosz nyelv vonatkozásában, ha a kérdést az oktatásra fordított idő függvényében nézzük. Az orosz nyelv tanítása már az általános iskolában megkezdődik, és folytatódik a középiskolában. Ezekben az években a tanulók nyelvtani ismereteket, és főként magyar nyelvre történő fordításkészséget sajátítanak el. Csak az utóbbi években kezdett érvényesülni az a szemlélet, hogy a tanulókat az aktív nyelv használatára is tanítsák. Ehhez képest - kivételes esetektől eltekintve - a szaktanfolyam I. féléves hallgatói nem rendelkeznek olyan nyelvtudással, mint ahogy az 8 évi tanulás után elvárható volna.

A szaktanfolyam hallgatói körében tapasztalt heterogén nyelvtudás kiküszöbölésére helyesnek látszik a jövőben felvételi vizsga bevezetése, de azzal számolni kell, hogy nem a nyelvismeret mértéke az egyetlen tényező, melynek alapján a felvétel kérdéséről dönteni lehet. Ugyanis, ha csak a haladó szintet elérő könyvtárosok

\*/ Eötvös Lóránd Tudományegyetem /ELTE/ Bölcsészettudományi Karán szerzett nyelvtanári diploma; ELTE Idegen Nyelvi Lektorátusi nyelvvizsga bizonyítvány; Idegen Nyelvi Főiskolai oklevél.

jelentkezését vesszük figyelembe - amellet, hogy ezzel magasabb követelményeket támasztunk, mint a felsőfoku végzettséget biztosító egyetem - nagymértékben csökkentjük a felvehető hallgatók számát. Kizárnánk a tanfolyamról például többéves gyakorlattal rendelkező, jó könyvtárosokat csupán azért, mert nem beszélnek jól idegen nyelvet; ugyanakkor rendelet írja elő a könyvtárosi szakképesítés megszerzését.

A könyvtárosképzés általános szempontjait figyelembe véve, a felvételi vizsga követelményeket - középiskolában szerzett passzív nyelvtudásra alapozva - célszerű érettségi szinten kialakítani. Ezáltal elkerülhető, hogy néhány gyenge alapképzettségű résztvevő hátráltassa az előirányzott programot követni képes hallgatók előbbre jutását.

Az 1966. őszen indult tagozatokon e téren fennálló problémákat a szaktanfolyam úgy hidalta át, hogy a haladó szintet elérő hallgatókat részben felmentette az I-II. félév nyelvóráinak látogatása alól - a félévi vizsgakötelezettség fenntartásával - míg a kezdők részére a középiskolában tanult anyag ismétlésével kezdte meg a nyelvoktatást.

További problémát jelentett a szakosított nyelvoktatás megoldása, miután a könyvtárosképző szaktanfolyam tantervének kettős célkitűzése van: egyrészt a szakkönyvtári munka megfelelő elvégzéséhez szükséges ismeretek oktatása, másrészt a műszaki-termelési könyvtári hálózathoz tartozó 6 ipari tárca /élelmiszeripar-, építőipar-, kohó- és gépípar-, könnyűipar-, közlekedésügy és nehézipar/ területén elhelyezkedő könyvtárosok számára alapvető technológiai ismeretek biztosítása.

A tanfolyamvezetőség álláspontja szerint ehhez kell igazodnia a nyelvoktatásnak is. A szakosodás lehetőség szerinti érvényesítése itt is fontos, mert minden terület joggal várja el, hogy a képesített könyvtáros - a választott idegen nyelven - megismerje vállalata profiljának legáltalánosabb szakkifejezéseit, és a könyvtári-dokumentációs terminológiában is jártasságot szerezzen.

A szakosított nyelvoktatás meghonosításával kapcsolatban újabb problémák merültek fel. Eldöntendő kérdés volt, hogy az idegen nyelvismeret tematikájában a műszaki, természettudományi vagy a könyvtártudományi és tájékoztatásügyi anyag az elsődleges.

A tapasztalatok alapján elég ritkán kerül sor arra, hogy a könyvtáros idegen nyelven olvasson könyvtári szakterületébe vágó anyagot főleg akkor, mikor erre egyre kevésbé van szüksége. Mind az OMKDK, mind a Könyvtártudományi és Módszertani Központ /KMK/, továbbá az egyes ágazati központok is sokat foglalkoznak és szakmának módszertanával, és egyre több szakmai ismeretanyagot bocsátanak közre a magukat továbbfejlesztetni kívánó könyvtárosok részére - magyar nyelven. Gyakorló vállalati /intézeti/ könyvtárosok számára tehát nagyobb szükség van arra, hogy a vállalatnál előforduló szakkifejezéseket sajátítsák el, és megfelelő szókinccsel rendelkezzenek a műszaki szakterület irodalmának áttekintéséhez. E megfontolá-

sok folytán a szaktanfolyami nyelvoktatás tantervében a könyvtári terminológia behatóbb ismerete másodlagos szempont.

A tartalmi követelmény - mint látható - elég igényes ahhoz képest, hogy az egyes félévek során csupán 30 óra áll rendelkezésre. A passzív nyelvtudás fejlesztése szempontjából - az írás, olvasás és nyelvtani ismeretek megszerzésén túl - a szakszövegek tanulmányozásához szükséges szókincs elsajátítása és fordításkészség biztosítása mind fontosak a könyvtáros számára; aktív nyelvképzésre ritkábban van lehetőség. A nyelvtanításra fordítható idő inkább csak irányító és ellenőrző szerepet tölt be, mint sem teljes oktatást. Ezért fontos az egyes órák teljes anyagának és az ismétlések egy részét átfogó leckéknek alkalmanként történő feladása és számonkérése, valamint hanglemez nyelvleckék és diafilmvetések beiktatása.

A nyelvoktatás intenzitását az idő rövidege mellett más tényezők is nehezítik. A könyvtárosképző szaktanfolyam a felnőtt oktatás egyik válfaja, és ezen belül is 90 %-ban a nőké. A főfoglalkozású könyvtárosok képzése csak esti és levelező tagozatokon folyik, és az idegen nyelvismereten kívül az egyes félévek során a tantervben még öt-hat tárgy szerepel. A figyelmet és energiát tehát nem csupán a nyelvtanulásra kell összpontosítani. Nem vitás, hogy felnőtt, dolgozó emberek nyelvtanulása a legnehezebb szellemi munkák egyike, különösen nők esetében, ahol a tanulást még családi és gyermeknevelési gondok is hátráltathatják.

A könyvtárosképző szaktanfolyam e komplex problémák figyelembevételével alakítja ki tantervét a nyelvoktatás terén, amennyiben az 5 félév alatt rendelkezésre álló 150 óraszámhoz viszonyított reális célkitűzéseket kíván megvalósítani. Ezek szerint: ha a könyvtáros, a könyvtár gyűjtőkörébe tartozó idegen nyelvű dokumentumok címeit megérti, tartalmáról tájékozódni tud és szükség esetén segíteni tud a nyelvet egyáltalán nem ismerő olvasónak, a tankönyvtár nyelvoktatása elérte célját. Penti követelmények biztosítására megfelelőnek tekinthető a következő tanterv-vázlat:

a/ a középiskolában tanult anyag áttekintése /nyelvtani ismeretek, írás, olvasás/; a köznyelv elsajátítása terén a passzív nyelvtudás fejlesztése olyan szintre, mely alapját képezheti bármely szakterület speciális nyelvoktatásának;

b/ a műszaki, természettudományi, valamint a könyvtári- és tájékoztatástudományi terület legalapvetőbb szakkifejezéseinek oktatása, mely nélkülözhetetlen a gyakorlati könyvtári munka során a referenz szolgáltatás ellátása, valamint a szakirodalom tanulmányozása és feldolgozása /szakozás, tárgyszavazás/ szempontjából;

c/ a szakosodás lehetőségeinek érvényesítésére - házi feladatként - a hallgató által a vállalat profiljába tartozó, folyamatosan kialakítandó szakkifejezés-gyűjtemény ellenőrzése. Szakszövegek fordítási gyakorlata;

d/ a beszéd- és fordításkészség növelésére hanglemez nyelvleckék és diafilm vetítések alkalmazása.

A felsorolt szempontoknak megfelelő tanmenet és oktatási módszerek kialakítása a nyelvtanárokkal szoros együttműködésben történik, felhasználva a gyakorlatban szerzett értékes tapasztalatokat. Párhuzamosan folynak a differenciált képzés elősegítését szolgáló jegyzetek kiadásával kapcsolatos munkálatok is, melyek témakörét az alábbi vázlat jellemzi:

- műszaki, természettudományi, mezőgazdasági, <sup>\*/</sup>valamint könyvtári-dokumentációs területről szakszöveg-gyűjtemények;
- szöszedet a szóbanforgó területek legalapvetőbb szakkifejezéseiből;
- fordítási gyakorlatok és házi feladattár;
- szakosított könyv, folyóirat és egyéb dokumentumfajták címfordításai /válogatott gyűjtemény/.

Az orosz, német és francia nyelvet tanulók részére kötelező a "Tanuljunk nyelveket" című sorozat megfelelő kötete, az angol nyelvoktatáshoz pedig az Eckersley tankönyveket használják a hallgatók. Orosz és német nyelv vonatkozásában hasznos oktatási segédlet fentiek kivül "A tudományos tájékoztatás értelmező szótára" című, a KGST tagállamok nyelvein megjelent kiadvány /Moszkva, 1966. VINITI, 506 /2/ p./

A nyelvoktatás zavartalanabb menetét biztosítaná, ha a jövőben egy kiegészítő oktatóterem állna a szaktanfolyam rendelkezésére, miután az egyes tagozatokon belül, azonos időpontokban, két idegen nyelv tanítása folyik.

A levelező tagozat hallgatóinak nyelvoktatása - az adott körülmények között - nem oldható meg a szaktanfolyam keretei között. Az egyéni tanulás elősegítését jelentik a gyakori házi feladatok, esetenkénti zárthelyi dolgozatok, és különösen a speciális képzés szempontjából jelent majd számukra legtöbbit a kiadásra kerülő jegyzet. Az eddigi eredmények ugyan nem mutatnak lemaradást az esti tagozattal szemben, de a képzés hatékonyságára a jövőben nagyobb gondot kell fordítani, tekintettel arra, hogy az idegen nyelv képesítővizsga tárgyként szerepel.

Az OMKDK könyvtárosképző szaktanfolyam esti tagozatainak bevezetett nyelvoktatás egy éves időszakos kísérleti jellegű, és az eddigi leszűrt tapasztalatokat az alábbiak szerint értékelhetjük:

- a speciális nyelvoktatási módszerek kialakítása jó irányban halad;
- a képzési szint még kívánivalót hagy hátra, mert az igényelt

<sup>\*/</sup>1967-68. tanévtől kezdődően a mezőgazdaság területén dolgozó könyvtárosok képzését is az OMKDK könyvtárosképző szaktanfolyam végzi.

könyvtári tájékoztató munka ellátásához szükséges középfoku nyelv-  
vizsga követelményekhez mért tudást - általánosságban - nem bizto-  
sithat;

- a nyelvismeret megfelelő szintre fejlesztése a jövő felada-  
ta, melynek megoldására célszerű volna korszerű továbbképző tanfo-  
lyamokat indítani.

## 2. TÁJÉKOZTATÁSI SZAKEMBEREK /KÖNYVTÁROSON, DOKUMENTALISTÁK, SZAK- FORDÍTÓK/ SPECIALIS NYELVI TOVÁBBKÉPZÉSE

Hazánkban manapság sok lehetőség van - főként hagyományos mód-  
szerekkel történő - nyelvtanulásra, de a tájékoztatói szakember-  
képzés szempontjából szükséges differenciálódást kevésbé biztosít-  
ják.

Az idegen nyelvismeret - és ezen belül a szaknyelvtudás - gyors  
megszerzési lehetőségeire különböző audio-vizuális gépi berendezések  
és korszerű oktatási módszerek alkalmasak. E kérdéscsoport terén fi-  
gyelemre méltó ismertetéseket közöl az Audio-Vizuális Technikai és  
Módszertani Közlemények című sorozat. A tanulmányok nemcsak az au-  
dio-vizuális technikai vívmányok különböző típusairól és alkalmazá-  
si lehetőségeiről tájékoztatnak, hanem az egyes eszközök fejleszté-  
sére vonatkozó, alapvetően fontos utmutatásokat is tartalmaznak.

A nyelvoktatás terén hazánkban is használatos, legfejlettebb  
gépi berendezés az ún. nyelvi laboratórium. Ez a típus általában  
20 hangszigetelt tanulófülkéből, minden tanulófülkénél egy magnetofon-  
ból és tanári munkaasztalból áll. Kollektív, egyéni és egyidejűleg  
többféle anyag különböző szinten történő tanítására is alkalmas.  
További előnye, hogy a tanár több időt és energiát tud szentelni az  
oktatásnak azokra a pontjaira, melyeknél személylén és egyéniségén  
van a hangsúly /1, 2/.

A tájékoztató területén dolgozók és az e pályára hivatást ér-  
ző műszaki szakemberek speciális nyelvi továbbképzése céljaira a  
fent vázolt - korszerű oktatási segédletekkel is felszerelt - audio-  
vizuális gépi berendezés javasolható /3/.

Tekintettel arra, hogy egy új nyelvstúdió létesítését költség-  
kihatási tényezők is befolyásolják - a felügyeleti szervek elvi hoz-  
zájárulása mellett - az anyagi fedezet biztosításának lehetőségeit  
is mérlegelni kell. Ebből a szempontból megfontolandó lenne már  
funkcionáló nyelvlaboratóriumok esetleges bővítési terve. Sor kerül-  
hetne továbbá a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségé-  
vel /MTESZ/ kialakítandó együttműködés kezdeményezésére is. Ameny-  
nyben fenti szerv szintén magáévá tenné a kérdést és foglalkozni  
kivánná egy nyelvlaboratóriumnak saját keretei között történő fel-  
állításával, a probléma részben megoldódna. A nyelvtanfolyamok szer-  
vezése terén az OMKDK vállalná - szakértő tanári kar bevonásával -  
a módszertani irányítást, foglalkozna a felvételi ügyekkel, gondos-

kodna az oktató munka zavartalan menetéről, míg a gazdasági és pénzügyi vonatkozású feladatokat esetleg a MTESZ végezhetné.

A nyelvi továbbképző tanfolyamokra történő felvétel szempontjából végzett igényfelmérések, illetve az érdekeltek számbavételéhez érdekes adatot jelent, hogy az OMKDK könyvtárosképző szaktanfolyamain 1966. év közepéig 220 fő nyert szakképesítést; az 1966/67-es tanév esti-levellező tagozatok létszáma meghaladja a 150-et, és ez utóbbiak közül is csak 22 főnek van nyelvvizsga bizonyítványa.

Ismeretes, hogy hazánkban széles körű orosz nyelvoktatás folyik. A jövőben a színvonal emelésére kell törekedni, mert ezen a téren hiányosságok mutatkoznak intézeti vonatkozásban is. Az OMKDK egyik munkaértekezletén a felügyeleti szerv képviselőjében megjelent vezető - többek között - kifejtette, hogy a könyvtár keretében, két fő részére biztosított egy éves időtartamu külföldi tanulmányut odaitélése nem volt lehetséges egyszerűen azért, mert a munkatársak között nem akadt olyan esélyes jelentkező, aki rendelkezett volna a feltételként előírt orosz felsőfoku nyelvvizsga bizonyítvánnyal.

A nyelvtudás fejlesztésére jó kezdeményezés volt az intézeti tanfolyamok beindítása, de a hagyományos alapokon folyó, heti 1 órással történő oktatás csak lassu ütemű előrehaladást tesz lehetővé.

E gondolatébresztő problémák megoldásának elősegítése érdekében - közvetlenül - felvetődik a kérdés, hogy az illetékes szervek részéről nem volna-e lehetőség néhány fejlődőképes és munkájában kitűnő szakkönyvtáros részére hosszabb külföldi tanulmányut biztosítása - kifejezetten nyelvtanulás céljából.

A szakkönyvtárosok hatékony nyelvi továbbképzése fontos feladat, hogy az új gazdasági mechanizmus célkitűzéseinek megvalósítására a jelentős szakirodalmi bázis gyűjtése, feldolgozása, feltárása és tanulmányozása, majd a feltárás eredményeinek szétsugárzása megfelelően és a kívánt szinten történjék.

A nyelvi továbbképző tanfolyam célkitűzéseiként további két alternatíva kínálkozik a tájékoztatási szakemberképzés előmozdítására:

a/ Lehetőség volna olyan gyakorlott könyvtárosok átképzésére, akik egy adott szakterületen huzamosabb idő óta dolgoznak, bizonyos szakmai ismerettel rendelkeznek és nyelvtudásuk fokozásával alkalmassá válnának dokumentációs produktumok előállítására. Ebből a szempontból is fontos lenne, hogy a könyvtárosok műszaki és technológiai ismereteinek bővítése céljából - esetleg a MTESZ-el karöltve - mielőbb továbbképző előadássorozatokat szervezzünk.

b/ A mérnökök és technikusok bevonásával tervezett documentalistaképző tanfolyam követendő irányelve: túlnyomórészt fiatal szakemberek bevonása a tájékoztató munkába. A felvételhez azonban két idegen nyelv magas szintű ismerete szükséges; felsőoktatási intézményeink tanterve viszont nem biztosítja a középfoku nyelvvizsga

követelményeinek megfelelő tudást sem. A tanulmányok befejezése utáni önképzés általában hosszadalmas, és - ritka kivétellel - évek telnek el, míg fiatal kádereink nyelvvizsgát tehetnek /4/.

E problémák áthidalására a dokumentalistaképző tanfolyam beindítását megközelíthetnénk oly módon is, hogy a tájékoztatási terület iránt érdeklődő műszaki szakemberek elméleti és módszertani oktatását megelőzné egy racionalizált, jó eredményeket biztosító nyelvi továbbképzés.

A tanfolyamok szervezése szempontjából nem közömbös, hogy fentiek kivül más szakterületen dolgozók oktatása is megoldható lenne. Itt elsősorban - ugyancsak az OMKDK érdekkörébe is tartozó - szakfordító-gárda utánpótlására gondolunk, miután közismert probléma az e pályán dolgozók "kiöregedési" folyamata.

Amennyiben a nyelvtudió felállítására irányuló törekvéseket siker koronázná - egy korszerű, 20 férőhelyes tantermet feltételezve - az egyes tanfolyamokat 12 havi időtartamra terveznénk. Ez idő alatt hetenként három alkalommal 3-3 órás előadás megtartása feltétlenül szükséges lenne, mely kerekén 460 óra intenzív tanulást jelentene. A nyelvi laboratóriumnak kellő mértékű kihasználása mellett - megfelelő beosztásban - naponta három 20 fős csoport tanítása volna megvalósítható. Ezen az alapon egy-egy tanfolyamon összesen 120 fő vehetne részt.

Az oktatás hatékonysága érdekében javasolható, hogy a nyelvórákat hivatali elfoglaltságként, munkaidőben tartsák; az esti oktatást a két műszakban dolgozók részére kellene biztosítani. Tapasztalatok igazolják, hogy a munkából este fáradtan érkező dolgozó nem képes teljes értékű, aktív szellemi tevékenység kifejtésére.

A fejlett nyugati államokban - sőt a legtöbb szocialista országban is - sokat áldoznak a tájékoztatási szakemberképzésre össztőndíj formájában is, mert rentabilitása beigazolódott /5/. A nyelvtanulás - az egyéni érdekeken kívül - népgazdasági érdek is, ha figyelembe vesszük, hogy a műszaki-gazdasági fejlesztés és a tájékoztatási szakemberképzés komplex problémát alkot.

Szocialista társadalmunkra jellemző a fokozott tudásvágy, és ennek kielégítéséről minden téren a legmesszebbmenőkig gondoskodni kell. A nyelvoktatás - és ezen belül a színvonal emelése - különösen fontos hazánkban, ezért indokolt a javasolt nyelvi laboratórium mielőbbi felállítása.



I R O D A L O M

- /1/ DUZS János: Az audio-vizuális technika hazai fejlesztésére vonatkozó tanulmányok. = Audio-Vizuális Technikai és Módszertani Közlemények, 1966. 3.sz. p. 1-14.
- /2/ HILGARD, R.R.: Teaching machines and creativity. /Oktatógépek és alkotókészség./ = Programmed Learning, 1.k. 2.sz. 1964.jul. p. 55-60.
- /3/ A műszaki szakemberek idegen nyelv oktatása és az audio-vizuális segédeszközök használata. Ismertető tanulmány. /Összeáll.: Serény Andor - Fülel-Szántó Endre/ OMF, Bp. 1963. p.45. /Hivatalos kiadvány/
- /4/ LÁNG István: A tudományos kutatók nyelvtudása - megoldatlan probléma. Vita. = Magyar Tudomány. A Magyar Tudományos Akadémia Értesítője, 1966.szept. p.566-572.
- /5/ EDWARDS, A.P.: Professional staff in information work - some facts and their implications for the future. /Szakképzett személyzet a tájékoztató munkában - néhány tény és azok kihatása a jövő szempontjából./ = ASLIB Proceedings, 18.k. 2.sz. 1966.febr. p. 44-51.

BÁRTFAI, I. Mrs.: Problems of foreign language teaching within the training of special librarians in Hungary

The training of special librarians engaged in the field of science and technology is conducted by the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre. The curriculum of the two-and-a-half years training course for special librarians reflects two purposes: first, training in the theory and practice required to perform satisfactorily the tasks of a special librarian and, second, to provide basic technological knowledge for the librarians employed in the six industrial ministries to which the library network of the industrial establishment and industrial research institutions belong /heavy industry, metallurgy and engineering, light industry, food industry, building industry and transport/.

The training course is intended to ensure the possibility of a differentiation in language teaching as well, since for the practising librarians the knowledge of the language used in the corresponding technological field is of a greater importance, than the knowledge of the terminology of librarianship and information. This standpoint is also borne out by the circumstance that our domestic organs dealing with the methodics of this profession are publishing adequate material for librarians in their own mother tongue.

The courses offer the choice in the following four languages: English, Russian, French and German.

Since the 150 hours of training during the five semesters are usually not sufficient to transfer the knowledge required for a medium degree language examination, the organization of extension courses would be necessary. The author suggests for the extension training of information experts /librarians, documentalists, special translators/ the use of language-teaching machines, fixing the length of the courses in 12 month with 460 hours of tuition.

! § !

BÁRTFAI, I.: Проблемы преподавания иностранных языков в системе подготовки научно-технических библиотекарей в Венгрии.

Подготовкой библиотекарей для научных и технических библиотек в Венгрии занимается Венгерская центральная техническая библиотека и центр научно-технической информации ( ВЦТБЦНТИ ). Двух-споловинной-годовые курсы по подготовке библиотекарей предлагают слушателям т.н. комбинированную тематику. Специализированное обучение, проходящее параллельно с курсами библиотекарей вынуждает принимать во внимание потребности в специальных сведениях для библиотекарей производственно-заводских библиотек шести промышленных министерств (пищевой, строительной, легкой и тяжелой промышленности).

ленности, металлургии и машиностроения, транспорта и связи), а также требования немалого числа научных библиотек и институтов занимающихся вопросами естественных и технических наук.

Предусматривая осуществление, по возможности, дифференциации, курсы поставили целью факультативное обучение языкам, учитывая, что библиотекарям-практикам в первую очередь необходимо овладеть языковым материалом, нужным для ознакомления с литературой той отрасли, к которой принадлежит данная библиотека. Углубленное знание терминологии библиотековедения и информации является вторичным аспектом. Такая точка зрения поддерживается и тем, что органы призванные в стране заниматься методикой библиотечных специальностей издают все большее количество материалов в помощь самообразования библиотекарей, желающих повысить свою квалификацию, на венгерском языке.

Изучение языков при специальных курсах распространяется, по выбору, на 4 иностранных языках - английский, русский, немецкий и французский.

Ввиду того, что библиотека при которой работают курсы, за 150 часов имеющихся в распоряжении в течении пяти семестров обучения, не может обеспечивать знание языка в пределах экзамена на среднем уровне, следовало бы признать необходимость проведения отдельных курсов по иностранным языкам. Специалисты информации (библиотекари, документалисты, тех-переводчики), по мнению автора, могли бы успешно повышать уровень своих знаний языка при помощи учебной машины. Продолжительность и объем отдельных курсов предлагается в пределах 460 часов на 12 месяцев.

"" ""

BÁRTFAI, I. Frau: Fragen des Fremdsprachenunterrichtes im Rahmen der Ausbildung technisch-wissenschaftlicher Bibliothekare in Ungarn

Die Ausbildung technisch-wissenschaftlicher Bibliothekare ist die Aufgabe der Ungarischen Technisch-Wissenschaftlichen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum. Die Thematik des zweiundhalbjährigen Lehrganges für Fachbibliothekare ist auf zwei Ziele gerichtet: einerseits auf den Unterricht der zur entsprechenden Verrichtung der Fachbibliothekararbeit erforderlichen Kenntnisse, andererseits auf die Mittelung des grundlegenden technologischen Wissens für die auf dem Gebiet der zum Bibliotheksnetz gehörenden 6 industriellen Ministerien /Schwerindustrie, Metallurgie und Maschinenindustrie, Leichtindustrie, Nahrungsmittelindustrie, Bauindustrie und Verkehrswesen/ tätigen Bibliothekare.

Im Sprachunterricht war das Ziel des Lehrganges womöglich eine Differenzierung in dem Sinne durchzusetzen, dass für die Fach-

bibliothekare von Industriebetrieben in erster Reihe die Aneignung der für die Übersicht der Literatur des einschlägigen technischen Fachgebiets notwendigen Sprachkenntnisse wichtig ist; die gründliche Kenntnis der Terminologie der Bibliothekar- und Dokumentationswissenschaft steht nur an zweiter Stelle. Diesen Standpunkt unterstützt auch der Umstand, dass die sich mit der Methodologie dieses Faches befassenden ungarischen Organe für die sich weiterbildenden Bibliothekare immer mehr Material in der Muttersprache publizieren.

Der Sprachunterricht im Rahmen des Lehrganges ist wahlfrei und umfasst 4 Fremdsprachen: englisch, russisch, deutsch und französisch.

Da in den 150 zur Verfügung stehenden Unterrichtsstunden während des sich auf 5 Semester erstreckenden Kurses keine den Anforderungen einer Sprachprüfung auf Mittelstufe entsprechenden Kenntnisse gesichert werden können, wäre es notwendig, zeitgemäße Sprachkurse mit modernen Mitteln und Methoden zu organisieren. Für die Sondersprachfortbildung der Fachleute des Informationswesens /Bibliothekare, Dokumentalisten, Fachübersetzer/ wird die Anwendung von Sprachlehrgeräten in Vorschlag gebracht, für die einzelnen Kurse wären 12 Monate mit rund 460 Unterrichtsstunden erforderlich.

— U —  
U